נח — ז׳ מ״ח

א. ז׳ מרחשון[1] פֿאַלט אויס אַלע־מאָל[2] אין דער וואָך וואָס נאָך ש״פ נח. וע״פ הידוע אַז ימי השבוע האָבן אַ שייכות צו יום השבת שלפניהם, דמיני׳ מתברכין[3], איז מובן, אַז דער תוכן פון ז׳ מרחשון האָט אַ קשר[4] מיט (ועכ״פ מרומז אין) די ענינים[5] פון פרשת נח.

ז׳ מרחשון איז דער טאָג ווען „שואלין את הגשמים — ט״ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת״[6], ד.ה. ביז דעם טאָג איז בא אידן נאָך אַלץ געווען אַ המשך פון דעם מצב פון עלי׳ לרגל דחג הסוכות. און דאָס איז נוסף אויף דעם וואָס (בלשון הש״ך[7]) „דומה להם כאילו הם עדיין בא״י עסוקים בעניני הרגל״, נאָר ווייל אַזוי איז דער ענין ע״פ תורת אמת — ובלשון הכתוב[8] „ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות את פני ה׳ אלקיך״, וואָס דאָס נעמט אַרום דעם גאַנצן זמן — פון התחלת עליתם לרגל ביז זייער אומקערן זיך צוריק למקומם ממש[9], והיינו ביז ז׳ מרחשון, וועלכער „אחרון שבישראל״ דערגרייכט „לנהר פרת״ גבול א״י.

און אע״פ אַז פון ז׳ מרחשון, וועלכער יעדער עולה לרגל איז שוין געקומען למקומו תחת גפנו ותחת תאנתו[10], איז מען לכאורה אין אַ מצב פון ירידה לגבי דעם מצב פון „בעלותך לראות את פני ה״א״, אין ביהמ״ק, איז אַבער ע״פ הוראת חז״ל[11] „מעלין בקודש״, אַז אַ איד דאַרף שטענדיק גיין אַלץ העכער און העכער, מחיל אל חיל[12] — דאַרף אויסקומען אַז אין דעם איז דאָ אויך אַ מעלה ועלי׳ לגבי דעם מצב פון עלי׳ לרגל.

---

1) ראה זח״ב בהוספות (עדרה, א): ומאלול כו׳ עד שיתא יומין בחשון עד דיהדרון ב״נ מחובייהו ויתכפר להון.

ומזה מובן גם לענין המבואר לקמן בפנים דעד ז׳ מרחשון עסוקים בעניני הרגל, היינו עד ולא עד בכלל.

וראה בארוכה שיחת ש״פ לך תשד״מ.

2) כי ראשון דר״ח מ״ח הוא תמיד אחרי ש״פ בראשית וקודם ש״פ נח.

3) זח״ב סג, ב. פח, ב.

4) ראה של״ה חלק תושב״כ ר״פ וישב: באלו הפרשיות חלו . . או לפניהן או לאחריהן . . בכולן יש שייכות כו׳.

השייכות דז׳ מרחשון להשבוע בו חל — פ׳ לך: ראה בארוכה לקו״ש ח״כ ע׳ 54 ואילך. וש״נ.

5) להעיר על השייכות הכללית דז׳ מרחשון שבו „שואלין את הגשמים״ (כדלקמן בפנים) לפרשתנו — ענין המבול — ע״פ מרז״ל (מהנ״ע בז״ח פרשתנו (כב, סע״א). פרש״י פרשתנו ז, יב) „יהיו גשמי ברכה״, וכל החודש מרחשון נק׳ „ירח בול״ (מ״א ו, לח) ע״ש גשמי ברכה שבו — ראה ירושלמי ר״ה פ״א ה״ב. יל״ש מלכים רמז קפד (ושם שעש״ז נק׳ „מבול״). ולכן נק׳ גם מרחשון — פר״ח לשו״ע אה״ע סקכ״ו בסוס״ו. וראה לעיל ע׳ 26.

6) משנה תענית י, א.

7) חו״מ סמ״ג סקמ״ו.

8) תשא לד, כד.

9) שעד אז הוצרכו להההבטחה „ולא יחמוד איש גו׳״, שהרי לא היו בביתם. וראה ירושלמי פאה פ״ג ה״ז. יל״ש עה״פ תשא שם (רמז תד).

10) מ״א ה, ה.

11) ברכות (כח, א) וש״נ. וראה זח״ג קסב, ריש ע״ב. — בברכות שם „גמירי מעלין בקו״ש במנחות (צט, א) „ומנלן דמעלין בכו׳ דאמר קרא כו׳״, אבל בירושל׳ בכורים פ״ג ה״ג „שמעתי שמעלין בקו״ש״. — ראה שו״ע אדה״ז או״ח ססל״ד. וראה שד״ח כללים מ״ם ס״ק קצד. מאסף לכל המחנות או״ח סכ״ה סקי״ב — הדעות וכמה פרטים בזה, וכן אם הוא מהי״ת או מדרבנן.

12) ל׳ הכתוב תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. שו״ע אדה״ז או״ח סקנ״ה ס״א. וש״נ.

ב. דער ביאור בזה (ווי שוין גע־רעדט כמה פעמים[13]), אז דוקא בשעת אַ איד קומט לביתו ולמקומו און ער פאַר־נעמט זיך מיט עבודת האדמה, אדם חורש ואדם זורע[14] וכיו"ב, האָט ער דע־מאָלט די מעגלעכקייט צו מקיים זיין מצות התלויות בארץ כפשוטן, און ממ־שיך זיין קדושה אויך בכל דבריו ועני־ניו, „מעשיך ודרכיך" הגשמיים — אַן עבודה וועלכע איז ניט שייך וועט ער געפינט זיך בעלותו לרגל אין ירוש־לים[15] און בביהמ"ק.

איז דאָך דאָס אַן עלי' אין זיין עבודה, ובשתים — סיי מצד מעשה הגברא און סיי מצד דער חפצא:

רז"ל זאָגן[16] נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וואָס דאָס וועלט דורכגעפירט דורך קיום המצות אין דברים גשמיים, ובמיוחד מיט די מצות התלויות בארץ שדה וכרם וכו'. וועט אַ איד נעמט דברים גשמיים, וועלכע זיי־נען מצד עצמם ניט קיין „חפצי שמים", און איז מיט זיי מקיים אַ מצוה און מאַכט פון זיי אַ חפץ של מצוה וקדושה וכיו"ב — וועלט דערמיט געשאַפן אַ דירה לו ית' בתחתונים, אַז קדושתו של הקב"ה וועלט נמשך און נעמט דורך די דברים תחתונים.

ועד"ז בנוגע לגברא: זייענדיק אין ירושלים ובביהמ"ק, דאָרט איז דער איד ניט אריינגעטאָן (אויף אַזויפיל) אין דער עבודה מיט דברים גשמיים („תחתו־נים"). ער געפינט זיך אין אַ מקום וואָס איז קדוש מלכתחילה, און ער האָט צו טאָן רובו ככולו מיט עניני קדושה. דאָרט איז עיקר עבודתו: „יראה כל זכורך את פני האדון ה'"[17] — ראיית אלקות[18].

קומט אויס, אַז דוקא בז' מרחשון, ווען יעדער איד קומט למקומו, איז דאָ די מעלה בעבודת הגברא בתחתונים ממש — יעדער איד וועלט אַ שליח דורכצו־פירן דעם ענין פון „נתאווה הקב"ה" וועלכע קען ניט דורכגעפירט ווערן (אויף אַזויפיל) בעלייתם לרגל: און אויך די מעלה אין דעם נפעל, בהחפצא, אַז ער מאַכט אַ דירה פאַר דעם אוי־בערשטן בתחתונים.

ג. און אע"פ אַז אָט די מעלה אין דער עבודת ישראל פון ז' מרחשון אַן (לגבי דעם מצב ועבודת ישראל בעלי' לרגל) איז דאָס טאַקע אַזוי לפי האמת (בפנימיות ותכלית הענינים) מצד דעם רצון ה' וכוונתו ית' — בגילוי אַבער און ווי ס'איז נרגש ביי יעדן אידן, איז דאָך עבודת בנ"י פון ז' מרחשון אַן פאַרט פאַרבונדן מיט אַ מצב של ירידה, און אַ ירידה עצומה — פונעם מעמד ומצב הכי נעלה פון „יראה כל זכורך את פני האדון ה'", „כדרך שבא לראות כך בא ליראות וכו'"[19], צו דעם מצב ועבודה פון

13) ראה באורכה לקו"ש ח"כ שם (ע' 56 ואילך) וע' 381 ואילך. ועוד.

14) ברכות לה, ב.

15) ונוסף לזה שאינו שייך מצד מצבם דבנ"י בעלייתם לרגל, א"ז שייך גם מצד הדינים שנאמרו בירושלים: אין נוטעים בה גנות ופרדסים ואינה נזרעת ואינה נחרשת כו' ואין מקיימין בה אילנות כו' (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הי"ד).

16) תנחומא נשא טז. במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

17) תשא לד, כג. ועד"ז — משפטים כג, יז. ראה טז, טז.

18) ראה תוד"ה כי מציון ב"ב כא, א. לקמן הערה 46.

19) חגיגה בתחלתה. וראה באורכה אוה"ת וירא ד"ה אשר יאמר (קב, ב ואילך)*.

*) עפמ"ש באוה"ת שם (קג, סע"ב) וענין שתי עיניו של אדם . . ממכ"ע . . סוכ"ע — יל"פ ב' הלשונות ברמב"ם הל' חגיגה (פ"ב ה"א) כשם שהן

זיין פאַרנומען זיין מיט עבודת האדמה ועובדין דחול כו' — אַן עמל וטירחא בפשטות, און אויך אַן עבודה של יגיעה וטירדא ברוחניות. אַ איד איז דאַך מרגיש אַז ער איז ניט אין דעם מצב נעלה פון ביהמ"ק, „לפני ה'"[20].

איז צוזאַמען דערמיט „פילן" אידן אויך די מעלה גדולה שבזה.

וע"ד ווי מ'געפינט בנוגע כניסתם של בנ"י פון מדבר אין א"י:

זייענדיק אין מדבר, האָבן אידן ניט געהאַט קיין דאגות וועגן זייערע צרכים הגשמיים: זיי האָבן אלץ באַקומען מן המוכן, פון דעם אויבערשטן, סיי בנוגע לאכו"ש (מן, לחם מן השמים[21], מים מבארה של מרים[22]), סיי בנוגע להלבושים — די ענני הכבוד וואַס „היו שפים בכסותם ומגהצים אותם"[23].

אין אַזאַ מצב האָבן זיי זיך געקאַנט אַפגעבן אינגאַנצן מיט ענינים רוחניים, לימוד התורה וכו'[24].

משא"כ בכניסתם לארץ, וואַס דעמאָלט האָבן זיי שוין מער ניט געהאַט קיין לחם מן השמים און זיי האָבן זיך געדאַרפט אַפגעבן מיט עבודת האדמה — כי תבואו אל הארץ גו' שש שנים תזרע שדך וכו'[25], און די אַלע עבודות הקשורות בזה: יעדער איד האָט געדאַרפט זיך עוסק זיין צו באַאַרגן זיין הצטרכות באכו"ש ולבושים וכו'.

און אין אַזאַ סדר החיים, איז דאַך, כמובן, אַ סך שוועריקייט צו אַפגעבן זיך מיט ענינים רוחניים.

ביז אַז די מרגלים האָבן (מהאי טעמא) איבערגערעדט אידן ניט צו (וועלן) אַריינגיין אין א"י (ווי מבואר אין ספרים[26]).

ד. אעפ"כ געפינט מען, אַז נאָכן חטא המרגלים זאָגט דער פסוק[27] (בהמשך לזה) „כי תבואו" וואַס פירושו איז, ווי רש"י איז מפרש: „בשר להם שיכנסו לארץ" — וואַס לכאורה איז דאָס ניט מובן: הן אמת אַז נאָכדעם ווי „קצף ה' עליהם והרעים בקול רעש ורוגז עד[28] מתי לעדה הרעה הזאת וגו' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' אני ה' וגו'"[29] איז „נכנע ונשבר לבם בקרבם"[29] און דערפאַר זיינען זיי געווען גרייט גלייך אַריינצוגיין[30] לארץ — מיט וואַס איז אַבער דער „תבואו" פאַר זיי אַ בשורה (טובה), וויבאַלד דאָס איז דאַך פאַרט אַ ירידה לגבי זייער מעמד ומצב אין מדבר? ובפרט זייענדיק אַ „דור דעה"[31], האָבן זיי זיכער ניט געזאָגט זיך, „נתאוו" צו (האָבן אַ גשמית'דיקע לאַנד און) פאַרנעמען זיך מיט ענינים גשמיים.

ע"פ הנ"ל איז דאָס מובן: וויבאַלד אַז דוקא קומענדיק אין א"י וועלן זיי האָבן

---

20) כנאמר בכמה כתובים על ביהמ"ק או גם בנוגע לירושלים (ראה יב, ז. יד, כג. ועוד).

21) בשלח טז, ד.

22) תענית ט, א. פרש"י חוקת כ, ב.

23) פרש"י עקב ח, ד („ואף קטניהם כמו שהיו גדלים הי' גדל לבושן עמהן").

24) כמרז"ל (מכילתא בשלח בתחלתו. שם טז, ד) ש(מטעם זה) לא ניתנה התורה (לדרוש) אלא לאוכלי המן.

25) בהר כה, ב-ג.

באין להראות לפני ה' כך הם באים לראות הדר קדשו (סוכ"ע) ובית שכינתו (ממכ"ע).

26) ראה דרושי פ' שלח בלקו"ת, אוה"ת ועוד.

27) שלח טו, ב.

28) שם יד, כז: כט: לה.

29) ל' התניא ספכ"ט (לח, א).

30) כמו שאמרו (שלח יד, מ) הננו ועלינו גו' (הובא בתניא שם).

31) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט, ג. וראה בהנסמן בלקו"ש חט"ז ע' 205 הערה 19.

די מעגלעכקייט צו מאכן פון די חפצי העולם אַ חפצא של קדושה דורך קיום המצות התלויות בארץ כו' (וכמרז"ל[32] בנוגע אפילו למשה איש האלקים[33]) —

ווי דער פסוק איז ממשיך נאך „כי תבואו" וועגן די מצות פון (נסכים[34] חלה וכו' (ניט ווי אין מדבר וואס דאַרטן האָבן זיי ניט געהאט צו טאָן (אויף אַזוי־פיל) מיט דברים גשמיים) —

פירט זיך דורך דאמאלס דער נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.

און דעריבער, נוסף ע"ז וואס בשעת אַ איד ווייס אַז ער גייט דורכפירן דעם רצון פון אויבערשטן (וועלכן רצון עס זאל זיין) וואס איז גורם אַ נח"ר למעלה, כמרז"ל[35] „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", איז דאס אַ בשורה (טובה) פאר יעדן איד אין ברענגט אים שמחה,

ובנדו"ד, ווי באלד אַז די עבודה איז פאַרבונדן מיט „נתאווה הקב"ה", מיטן תענוג פון דעם אויבערשטן, איז וועט אַ איד פירט דורך די עבודה וועט דאס דער „נתאווה", דער אמת'ער עונג פון דעם איד גופא [ובפרט באַ די איד וואס די תורה[36] זאגט אויף זיי „ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום"[37], וועט ביי זיי אין דער עבודה פון לעשות לו דירה בתחתונים דערהערט דער תענוג הבורא, ביז באופן אַז דאס וועט זייער תענוג אויך בגלוי].

ועד"ז איז מובן בנוגע דער עבודה פון יעדער איד פון נאך ז' מרחשון, בחזרתם לביתם, אַז דער מעלין בקודש און די הליכה מחיל אל חיל איז ניט בלויז אין דער עבודה עצמה, נאר אויך בהרגשתם וכמש"נ[38] „וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב"[39] און נאכמער — דאס וואס איד זיינען מרגיש אין דער עבודה פון נאך ז' מרחשון דעם תענוג הבורא מצד נתאווה הקב"ה, איז אַ העכערער עילוי ווי דער הרגש הנח"ר וועלכן זיי האָבן בעלותם לרגל זעענדיק דעם גילוי שכינה בביהמ"ק.

וואָרום בעלי' לרגל איז עס באופן פון אַ נח"ר וואס עס האָט אַ נברא: וואס אַ איד האָט נח"ר פון דעם גילוי שכינה[40] (בדוגמת נשמות בגן עדן וואס „נהנים מזיו השכינה"[41]).

משא"כ דער תענוג ונח"ר אין דער עבודה פון ז' מ"ח אַן — איז פאַרבונדן מיט דעם „נתאווה", מיטן תענוג ונח"ר לבורא, וואס דער איד „פילט" (מצד ביטולו) בעבודתו[42].

---

32) סוטה יד, א.

33) ברכה לג, א. תהלים צ, א.

34) ראה קידושין לז, ב.

35) פרש"י ויקרא א, ט. ספרי (ורש"י) פינחס כח, ח. ובכ"מ.

36) ואתחנן ד, ד — הובא בפרש"י חוקת כ, כב.

37) שבפשטות להם נאמר „כי תבואו".

38) מ"א ח, סו.

39) אף שבפסוקים שם מדובר לאחרי חנוכת ביהמ"ק האי בימי שלמה (וראה שבת ל, א. וש"נ. מפרשי תנ"ך שם), תוכן ענין השמחה הוא בכל פעם שחזרו מעלי' לרגל — ראה לקו"ד ח"ב ריז, א ואילך. וראה שם (ריח, א) טעם הה'.

40) שלכן לא נרגש אז אצלם כ"כ, שמקיימים רצון ה' כעבד — ראה בארוכה לקו"ש ח"כ ע' 57 ואילך.

41) ברכות יז, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב. וראה תניא ספ"ד.

42) ראה המשך וככה תרל"ז ספ"ב ורפט"ו. לקו"ש ח"ה ע' 244 ואילך.

---

*) ולהעיר שמביא שם ראי' מנשמות בגופים, שנאמר (משפטים כד, יא) ויחזו גו'.

ה. מ'דארף אבער פארשטיין:

ז' מרחשון איז דאך דער זמן וועז דער „אחרון שבישראל" איז מגיע לנהר פרת, אבער אלע אנדערע אידן, וועלכע לעבן אין די נעענטערע מקומות שבא"י, זיינען אנגעקומען למקומם אין די פריערדיקע טעג, ביז אז די וואס האבן געוואוינט בסמוך לירושלים זיינען אנגעקומען לבתיהם גלייך נאך יו"ט.

ועפ"ז, וויבאלד אז רוב רובם של בנ"י קומען לבתיהם פאר ז' מרחשון (און בלויז ביי מתי מספר נמשך זמן ביאתם עד ז' מרחשון), קומט אויס אז ביי רובם ככולם הויבט זיך אן די עבודה בשדה („בתחתונים") (אסך) פריער —

אבער פון דעם וואס ז' מרחשון איז נקבע געווארן ע"פ תורת אמת אלס זמן פון שאילת גשמים פאר אידן אין גאנץ א"י (און אויך בזמן הזה[43]), איז מובן, אז דוקא דעמאלט פאנגט זיך אן דער זמן העבודה הנ"ל (פון לאחרי הרגל, למעליותא) פאר אלע אידן אין א"י.

ו. וי"ל דעם ביאור בזה:

דער אלטער רבי איז מבאר אין תניא[44] דעם דיוק לשון חז"ל „נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" — אז מיט „תחתונים" ווערט געמיינט דער „עוה"ז הגשמי והחומרי ממש" וועלכער איז „תחתון במדריגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית'". וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז אין „עוה"ז הגשמי והחומרי ממש" גופא, איז דער עיקר ענין ה„דירה" וועלכע אויפגעטאן אין דעם „תחתון שאין תחתון למטה ממנו" אין עוה"ז גופא[45].

ועפ"ז איז מובן בענינו, אז וועז פירט זיך דורך דער „נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", איז עס ניט אזוי בשלימות אין דער עבודה פון די אידן שבירושלים (וסמוך לה, וואס דארטן איז מאיר קדושת ירושלים) — נאר דורך דער עבודה פון די אידן וועלכע געפינען זיך בריחוק מקום פון ירושלים — וואס דער ריחוק מקום גשמי איז פאר־בונדן מיטן ריחוק מקום ברוחניות — וואס דער פני הוי', אור אלקי, לייכט דארט ניט אזוי ווי בירושלים[46] וסמוך לה (און ווי דאס איז כפשוטו, אז קדושת ירושלים[47] און אויך סמוך לה[48] איז מער מקודש ווי די מקומות שמחוצה להם).

ביז צו דעם „תחתון שאין תחתון למטה ממנו" — די עבודה פון דעם „אחרון שבישראל", וואס איז אין דעם „מקום ישוב היותר רחוק מירושלים"[49].

ז. ויתרה מזה: דער ענין פון ז' מרחשון (וועז הגיע האחרון שבישראל

---

43) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קיז. וראה לקו"ש ח"כ ע' 55. ושו"נ.

44) פל"ו.

45) וראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (אגרות קודש שלו ח"ג ע' דש ואילך — בביאור ל' התניא שם) דכמו שבעולמות הרי התכלית הוא עוה"ז התחתון הנה כמו"כ בהאדם הרי התכלית הוא לבושי הנפש כו' והעיקר הוא בכח המעשה.

46) שנק' ע"ש יראה ועל שם שלם (ב"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר (תענית טז, א)). והוא מקום שלימות היראה — ראה בהנסמן לעיל הערה 18. וראה לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

47) משנה כלים פ"א ה"ח. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ד.

48) ראה לגבי קריאת המגילה — שכרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו כדינו — מגילה ב, ב. ג, ב. רמב"ם הל' מגילה פ"א ה"י. וראה רמב"ם הל' תעניות פ"ה הט"ז חיוב קריעה מן הצופים. וברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ח: בזמן שהמקדש בנוי אסור לו לאדם להקל את ראשו מן הצופים שהוא חוץ לירושלים ולפנים (וראה שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ס"ג ס"י"א), שכ"ז שייך וקשור לקדושת ירושלים. וראה צפע"נ הל' תעניות שם. ועוד. ואכ"מ.

49) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קיז.

לביתו) איז נוגע צו אַלע אידן[50] — ווייל בשעת ס'איז דאָ די עבודה אויך פון דעם „אחרון שבישראל", טוט זיך אויף די „דירה לו ית"" בשלימות מער — בא אַלע אידן, בכל ארץ ישראל.

ובדוגמת דירת בשר ודם דא למטה[51]: אַ דירת אדם באַשטייט פון כמה חדרים — חדר אכילה, חדר שינה, וכו' ביז צו דעם חדר וואָס איז פטור ממזוזה[52]. והיינו, אע"פ אַז די חדרים זיינען ניט גלייך אין דער חשיבות ההשתמשות והדירה בהם: פאַראַן חדרים וואָס אין זיי איז עיקר תשמישו ודירתו, פאַראַן חדרים וואָס זיינען נאָר טפל[53], ביז טפל דטפל — אעפ"כ זיינען זיי אַלע איינגע־שלאָסן אין איין און דער זעלבער דירה. ד. ה. די בעלות האדם, אַלס זיין דירה, איז בשווה אין אַלע חלקי הדירה. און דוקא בשעת עס זיינען דאָ (ניט בלויז דער חדר אין וועלכן ער טוט עיקר תשמישו[54], נאָר אויך[55]) אַלע אַנדערע טפל'דיקע חדרים, וועלכע דעמאָלט איין שלימות'דיקע דירה[56].

ועד"ז[57] איז דאָס בנוגע כביכול לדירתו של הקב"ה[58]:

בעבודת ישראל זיינען דאָ כמה חילו־קים: כהנים ולוים (וואָס עיקר עבודתם איז אין מקדש), ביז צו אַ כה"ג וואָס ביתו איז בירושלים און ער טאָר ניט אַרויסגיין פון ירושלים לעולם[59]; און עס איז אויך דאָ די עבודה פון בני ישראל וואָס איז ניט פאַרבונדן (בגלוי) מיטן ביהמ"ק וירושלים, ביז צו די וואָס זייער עיקר עבודה איז במקום הכי רחוק מירושלים, ביי „נהר פרת", ועי"ז ברענ־גען זיי אַריין קדושה אין דברים תחתו־נים גשמיים[60].

און דוקא דורך דער עבודה פון אַלע אידן אין די פאַרשידענע אופני עבודה ווערט כביכול „צונויפגעשטעלט"[61] אייז (גאַנצע) דירה פאַר דעם אויבערשטן.

וואָס דער ענין דריקט זיך אויס אויך אין הלכה: עס זיינען דאָ כמה דינים

---

50) ולהוסיף: איך יערב לו ויהנה מישיבתו תחת גפנו ותאנתו — כשיודע ש„אחיו" מטולטל בדרך וכו'.

51) נוסף על המבואר בכ"מ (וראה לקו"ש ח"ד ע' 1054. ועוד) שבדירה שני ענינים, שבה נמצא האדם א) בכל עצמותו, ב) בגילוי.

52) טושו"ע יו"ד סרפ"ו ס"ד.

53) ונפק"מ גם להלכה בכמה דברים, ומהם בענין קביעות מזוזה דצריך לקבעה על ימין הנכנס, דחדר שבו הוא עיקר תשמישו כו' חשיב פנימי (וכניסה) לגבי שאר החדרים — ראה נ"כ הטושו"ע שם ס' רפט ס"ג.

54) ראה רש"י עירובין כו, סע"ב ד"ה חוץ מן המים. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס שסו.

55) וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרל"ט ס"א. תרמ ס"ו.

56) ובימיהם הכרח וחיוב להיות בית הכסא (רק) בכל עיר, וכל עיר שאין בה (עשרה דברים הללו) אין ת"ח רשאי לדור בתוכה (סנהדרין יז, סע"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ד). אבל במצב דהרחבה (ומפני צניעות) ובפרט בימינו נמצא בדירת כאו"א. וראה שו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת ס"ג ס"ב.

57) ואדרבה, כיון שכן הוא בדירתו של הקב"ה נשתלשל כן בכיכול בדירת האדם כפשוטו, וככל הדברים שבעולם שנשתלשלו מלמעלה — ראה תניא רפ"ג.

58) להעיר מחלקי ביהמ"ק [דירתו של הקב"ה בגלוי וכמש"נ (תרומה כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, מכון לשבתך פעלת (בשלח טו, יז)] — „הדברים שהן עיקר בבנין הבית" וכו' (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה). וראה (בפנימיות הענינים) ע"ד ג' דיורים בביהמ"ק — אוה"ת ויקהל ע' ב'קצה ואילך. סה"מ תרס"ג ע' נא. ד"ה כי הוא יברך ה'ש"ת בתחלתו. ולהעיר מ„חדר המטות" בביהמ"ק (מ"ב יא, ב. ראה מפרשים שם. שהש"ר פ"א, טז (ב)).

59) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז.

60) ובכללות נחלקים לב' סוגים: יושבי אהל ובעלי עסק, ישכר וזבולון, מארי תורה ומארי עובדין טבין (ראה לקו"ש ח"ח ע' 189 ואילך. ושו"נ).

61) ולהעיר ממצות התלויות במלך שהוא מוציא בהן כל ישראל (אגה"ק ר"ס כט בשם האריז"ל).

בשייכות לא"י וואס זיינען פארבונדן מיטן תנאי פון „כל יושבי עלי"[62], אזוי ווי יובל וכל הדינים השייכים לזה (בת ערי חומה, גר תושב וכו' וואס זיינען נוהג נאר בזמן שהיובל נוהג[63]). און דער פירוש פון „כל יושבי עלי" איז ניט נאר אז אלע אידן דארפן זיין בארץ ישראל „ולא בזמן שגלו מקצתן"[64], נאר „שלא יהיו מעורבבין שבט בשבט אלא כולן יושבין כתקנן"[65].

וואס דערפון איז מובן אויך בנוגע צו יעדן שבט גופא[66], אז אין דעם זמן וואס „יושבין (פון יעדן שבט גופא, איז) כתיקנן" איז דעמאלט די שלימות ישוב הארץ, אלס דירה פאר אלע אידן (ובמילא קומט דאס ארויס בגילוי אין דעם אז דוקא דעמאלט איז דער זמן פון „דרור בארץ לכל יושבי"[67], חירות פאר אלע אידן)[68].

ח. עפ"ז ווערט מען פארשטיין דעם טעם פארוואס דוקא ז' מרחשון איז דער זמן (פון שאילת גשמים) וואס פאר־אייניקט אלע אידן אין דער עבודה פון לעשות לו ית' דירה בתחתונים:

אין דער עבודה פון בנ"י בירושלים וסמוך לך אין דעם זמן שלפנ"ז, איידער מ'האט די עבודה פון דעם „אין תחתון למטה ממנו", איז נאך ניטא דער ענין ה„דירה" (בשלימותה), וואס „נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" דוקא, די „דירה" פון אויבערשטן איז אין דעם „אין תחתון למטה ממנו":

לאחרי אבער ווי „הגיע אחרון שבישראל לנהר פרת" און מ'האט די עבודה אין דעם „תחתון שאין תחתון למטה ממנו" — דעמאלט ווערט נתגלה ווי די „דירה לו ית" ווערט אויפגעטאן דורך אלע אידן שבכל ארץ ישראל[69], סיי דורך די אידן וואס לעבן בירושלים וסמוך לה און סיי דורך די אידן וואס מקומם איז בגבול הארץ, בנהר פרת „מקום ישוב היותר רחוק מירושלים"[49]. ווייל, כנ"ל, דער גדר פון א דירה איז איין ענין וואס ווערט צונויפגעשטעלט פון כמה חדרים.

ט. אין דעם געפינט מען אויך אן ענין נפלא בנוגע דער אחדות פון אידן:

אע"פ אז בשעת אידן האבן עולה לרגל געווען לירושלים בביהמ"ק, זיינען זיי אלע געשטאנען ביחד בירושלים ובביהמ"ק אין אן אופן פון „יראה כל

---

62) ערכין לב, סע"ב. תו"כ בהר כה, י. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"י ה"ח.

63) רמב"ם שם ה"ט.

64) ערכין שם. ועד"ז בתו"כ שם „שגלו מתוכה".

65) ל' הרמב"ם שם ה"ח (מערכין שם. וראה גם תו"כ שם).

66) להעיר שגם שמיטה (שא"א ליובל בלי שמיטה שלפנ"ז) הוא רק לאחרי כבוש וחילוק — „חילקו למשפחות ולא חילקו לבתי אבות [חלקו לבתי אבות]" ואין כל אחד ואחד מכיר את חלקו, יכול יהו חייבים בשמיטה ת"ל שדך שיהא כל אחד ואחד מכיר שדהו כרמך כר' (תו"כ ר"פ בהר).

67) בהר כה, י.

68) מעין זה בענין דברוב עם (שקאי אפילו על אחד בישראל) הדרת מלך (ובמילא „פועל" על כל העם).

69) ובהזמן אשר מפני חטאינו גלינו מארצנו, עבודת בנ"י היא לעשות הדירה גם בחו"ל — לעשותו א"י, וכמאמר הצ"צ בזה (אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה ואילך). ולהעיר ממרז"ל (פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקנ) עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות. וראה לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

*) כן הוא בילש"ש ר"פ בהר. וכ"ה גירסת הגר"א בתו"כ.

זכורך" בפשטות, און אויך ברוחניות[70] זיינען אַלע געווען בלב אחד „לראות את פני ה"א";

משא"כ ווען יעדער איד איז געקומען תחת גפנו ותחת תאנתו, ביז צו ז' מר־חשון ווען אויך דער „אחרון שבישראל" איז אַנגעקומען למקומו, וואָס (בחיצוניות) זיינען זיי דעמאָלט ניט געווען אין אַ מצב פון אחדות (ווי בעת עלייתם לרגל), זייענדיק אַפּגעטיילט איינער פון צווייטן —

אָבער (בפנימיות) האָט זיך דוקא דעמאָלט אויפגעטאָן די אמת'ע אחדות, וואָס שאָפט די (שלימות) קדושת הארץ דורך דעם וואָס „כל יושבי עלי"[71] און אין אַן אופן וואָס איגן מעורבבין.

ועד"ז אין דער השלמת הכוונה פון „נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", אַז דוקא דורך דעם וואָס יעדער איינער איז אַפּגעטיילט פון דעם צווייטן אידן, סיי במקומו און אויך באופן עבודתו, מאַכן זיי (אַלע צוזאַמען) די דירה לו ית' בתחתונים.

יו"ד. ע"פ כל זה יש לבאר די שייכות פון ז' מרחשון צו פרשת נח:

בנוגע דעם חטא פון דור הפלגה[72] איז מבואר אין מפרשי התורה[73], אַז זיי האָבן געווואָלט אַז דער גאַנצער ישוב בני אדם זאָל זיין במקום אחד און דערפאַר האָבן זיי געווואָלט בויען אַן עיר ומגדל וועלכע זאָל זיי אַלע מאחד זיין צוזאַמען — און דאָס איז געווען היפך כוונת הקב"ה בבריאת העולם: „מלאו הארץ וכבשוה"[74], אַז אומעטום אין דער וועלט זאָל זיין ניכר דער „לשבת יצרה"[75]. און דערפאַר איז די תוצאה דערפון געווען — „ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנות העיר"[76], וואָס דאָס איז ניט געווען סתם אַן עונש על חטאם, נאָר דערמיט האָט זיך אויסגעפירט דער רצון וציווי ה' פון גלייך בתחילת הבריאה, אַז מ'זאָל דוקא זיין צעשפרייט „בקצוי תבל . . ולא יהיו במקום אחד כמחשבת אנשי דור הפלגה"[77].

און דאָס איז אויך דער טעם פון ציווי ה' אל נח[78] „צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך כל החי' גו'" און ווי ער איז ווייטער ממשיך[79] „ומלאו את הארץ", וואָרום אין תיבת נח זיינען זיי אַלע געווען במקום אחד — און די כוונה איז עס זאָל זיין „ומלאו את הארץ".

און דעריבער, אַלס הקדמה צו דער עבודה פון אידן, אַנהויבנדיק פון ז' מרחשון ווען יעדער איד איז במקומו דוקא, און דוקא ע"י ווערט אויפגעטאָן די דירה בתחתונים אין וועלט, לייענט מען

---

70) דבירושלים בשעת הרגל כל ישראל חברים (דכל ישראל נאמנים אף על התרומה) — חגיגה כו, א.

71) וזהו נוסף על הדין דביאת כולכם.

72) (סיום וחותם פ' נח) ולהעיר שפ' שביעי — סיום — דפרשתנו (שיעור דיום השבת) בה מודגשת השייכות להימים שלאח"ז יותר מבתחילת הפרשה.

73) ראה רמב"ן בראשית א, כח. בחיי פרשתנו יא, ד. אוה"ח יא, א. ועוד. וראה מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' סא. אבל ראה רמב"ן פרשתנו שם, ב.

74) בראשית שם.

75) ישעי' מה, יח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 159 הערה 63.

76) פרשתנו יא, ח.

77) ל' הרמב"ן בראשית שם. ועד"ז בבחיי ואוה"ח שבהערה 73.

78) פרשתנו ח, טז־יז. וראה לעיל ע' 28 ואילך.

79) ט, א.

בתורה (לשון הוראה) דעם תוכן הענין ווי ס'איז אין תורה בא בני נח, אַז די כוונה איז ניט זיי זאַלן זיין אַלע צוזאַמען במקום אחד, נאָר זיי זאַלן זיין „נפוץ על פני כל הארץ", ביז צו „ומלאו את הארץ".

און אע"פ אַז די דירה בתחתונים ווערט אויפגעטאָן דוקא ע"י עבודת בנ"י בקיום התומ"צ, דאַרף מען אָבער צוגרייטן אויך די וועלט, דורך דעם וואָס די ב"נ זיינען מקיים די ז' מצות און פירן אויס דעם תכלית פון „לשבת יצרה", וואָס דערמיט ווערט די וועלט מוכשר וראוי[80] צו ווערן אַ דירה לו ית' בתחתונים[81] דורך דער עבודה פון אידן[82].

(משיחת ש"פ לך תשמ"ה)

---

80) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 159 ואילך.

81) וראה לקו"ש חכ"ט ע' 296 דכאשר ב"נ מסייעין לבנ"י למלאות תפקידם אז הוא שלימות הדירה. עי"ש.

82) א) שבשבילם (ובשביל התורה) נברא העולם, ב) שנברא מפני שנתאווה הקב"ה כנ"ל. ועכצ"ל ש(תוכנם) היינו הך.